

PROPRIETAR—DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICĂ

INSERATE

conform regulamen. de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foile înscrise în Registrul de publicații al Trib. Târnava-Mică sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foile bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Numai de silă bucuros?

(+). Nu toate-s bune, câte par simțurilor ca atari. Și nici toate rele, de câte slăbănoaga fire omenească ar fugi chiar și mai departe decât îi îngăduie puterile. Asta se învederează așa de bine în zile de-ale năcazului, cum sunt cele prin cari tocmai trecem.

Până să nu s'abată asupra noastră flagelul războiului, părea că aproape toată lumea se închină „înțelepciunii“ edoniste: Desfătare e viața. Și se dădeau oamenii în vânt după plăceri și după tot ce sluja cumva râvnel de a fi stăpân a cât mai multe, mai intense, mai rafinate și mai îndelungate plăceri. Apărătorii acestui fel de a privi și de a trăi viața erau mulți îndrăzneți, ascultați și ridicați în slăvi. În schimb Biserica, propovăduitoare stăpânirii de sine și a jertfelniciei, a fost învâlnită — după clișeu nietzscheian — de a fi otrăvitoare dorului de viață, răspânditoare de obscurantismului, vrăjitoarea secătuitoare de energii fiziologice, maestra cea mai păcătoasă a îndobitocirii prin învățatura ei despre viețuirea în spiritul posac și posomorit al Crucii Nazarineanului.

Așa se declama ca ieri-alaltăieri. Astăzi s'aud cu totul alte vorbe. Dela tribune, de pe catedre, prin ziare, la intruniri, la răspântii de stradă, se repetă până la obsesie: „Trebuie să facem față vremilor grele ce ne-au copleșit! Mai multă solidaritate! Mai mult spirit de jertfă! Să ne unim în gânduri și simțiri cu cei ce pățimesc și mor în noroai și în zăpadă! Să sfârșim cu huzureala! Să învățăm a ne trage și dela gură, pentru a ușura nevoile altora! Altruism până la eroism: iată imperativul timpului de față!“

Ce-i toată această revărsare de îndemnuri la o trăire superioară? Folosind vorba scriitorului italian Tito Casini, aceasta este „preamărirea virtuților creștine, indeosebi a celor așa zise pasive, cari păreau a fi cele mai potrivnice priceperii și gusturilor multora chiar și dintre creștinii zși militanți... Și chiar dacă cuvinte ca acestea: Vineri, păresimi, prieghiu, ajun, post, mortificație, modestie, sau pentru a spune totul c'o vorbă: pocăință, suferință, cu anticipație, ca arhaice urechilor multora, acum, cu toate acestea, au devenit marele comandament moral al ceasului de față pe frontul intern, imperativul faptic al tuturor războaielor aruncate în foc și în vârtejul războiului, cuvântul neîncetat al fiecărui guvern, dela cel anglican din Londra, până la cel șintoist din Tokio... Cântecul zilei ar putea fi imnul pe care Biserica îl îndreaptă preoților săi încă pe vremea Sf. Ambrosiu pentru a-i chema la disciplina de păresimi: Utamur ergo parvulus — verbis, cibis et potibus — somno, oculis et arctius — parstemus in custodia“ (= Să folosim, deci, mai cu sgarcenie, de vorbă, de

Educația în școala de azi

Sfânta datorință a familiilor, de a fi grădini în care cresc și se desvoltă fiii lui Dumnezeu și cetățenii neamului, nu va fi împlinită decât atunci, când părinții vor fi formatorii, până la cea mai deplină desvoltare, a celor pe care i-au născut. Ei nasc și ei formează. Familia trebuie să dea Țării și Bisericii oameni integri și creștini adevărați. Educația copiilor, mai ales fizică, morală, religioasă și supranaturală, cade ca o apăsare măreață pe umerii și conștiința părinților. Ei trebuie să se îngrijească de trupul, — care cu cât e mai sănătos cu atât va fi mai apt instrument de manifestare a spiritului — inteligența — ca din scânteie să ajungă lumină mare — de voința — care să fie izvor de fapte morale — de întreaga viață a copilului — ce să se scurgă în atârănare de Dumnezeu spre cele mai înalte culmi ale demnității creștine. „Datori suntem să naștem și să educăm copiii, transmitându-le lor făclia vieții, ca un neam după altul să crească, spre a sluji zeilor după legi și după datini“, zicea în limbajul lui păgân, Platon.

Dar fiindcă părinții își cunosc insuficiența împlinirii unei astfel de meniri, iau de ajutor școala, căreia îi încredințează speranțele și bucuriile lor. Școala, cu oamenii ei specializați, e chemată, din încredințarea părinților — singurii educatori indicați de natură — să completeze instrucția și educația copiilor. Aici vor trebui desvoltate, selecționate și armonizate, bunele însușiri pe care copilul le-a primit dela familie; aici i-se va forma un fond de idei și un bagaj de cunoștințe despre lume și viață, aici copilul își va întări voința pentru ca mai ușor și mai sigur să treacă peste piedecile ce le întâlnește în calea spre scopul pentru care a venit în lume.

Școala de azi, monopolizată de Stat, și-a despărțit însă legitima ei situație de mandatară a familiei și, prin felul cum e organizată și condusă, nici nu corespunde scopului amintit mai sus. În loc de desvoltare a facultății intelective, găsim materialism di-

măncări și beuturi, de somn și lenevie, și să ne vedem mai cu deadinsul de veghe).

Biserica stăruie de noi mereu să umblăm de bunăvoie pe drumurile de culmi înșorite ale lăpădării de sine, cum se cuvine unor mădulare ale Corpului Mistic al lui Hristos, menite să strălucească o veșnicie întreagă în slăvile cerești. De ce să nu facem acest lucru cu marținitatea ce ne-ar câștiga vrednicii nepieritoare? — E așa de trist și de rușinator să facem totul numai „de silă, bucuros“.

dactic: tineretul școlar bălbăe o mulțime de noțiuni neasimilate, cece dovedește o insuficientă desvoltare a facultății regine. În loc de trupuri sănătoase, școala românească n'a ajuns să remedieze cauzele ce fac să stagneze desvoltarea fizică a poporului nostru. În loc de caractere morale, de convingeri religioase și de viață harică, școala, de multe ori, nu dă decât tineri ușuratici, fără nici un ideal și plini de scepticism.

Nu vom analiza noi cauzele acestui dezastru. Pedagogi experți o fac mereu, dar, recunoaștem, nu e chiar ușor a realiza toate cerințele lor.

Un lucru însă avem de accentuat aici: Educația religioasă — a cărei valoare practică a fost relevată chiar și de filozofia pragmatistă și în special de filozoful W. James (St. Bărsănescu: Pedagogia, p. 224) — suferă cea mai mult în școala românească. Suferă, pentru că mijloacele pentru o astfel de educație sunt prea puține sau prea slabe. Exemplele vii sunt rare; instrucția religioasă desconsiderată și, câteodată, prea teoretică; deprinderile religioase prea puține, sau prea mecanice etc. Dar, mai ales, învățământul în integritatea lui, cu profesori și materii de propus, în loc să fie un sprijin educației religioase, de cele mai multe ori o neutralizează. Ce folos de exemplul pe care-l dă profesorul de religie și de silința acestuia de a forma în tineri conștiința atârării lor de Principiul universal, dacă ceilalți profesori nu tind spre același scop? Și nu se poate spune că n'ar putea face acest lucru. Fiecare profesor, orice materie ar propune, poate și trebuie să transporte gândul școlarului la Dumnezeu și la datorințele ce izvorăsc din conștiința atârării noastre de El. Toate problemele științifice conduc la problema originii și scopului lor. Ori, toate vin dela Dumnezeu, toate de Dumnezeu sunt conduse și spre El se îndreaptă toate. Deci nu poate fi materie de învățământ la care să nu se poată face și educație religioasă. Dar ce profesor de științe naturale, de istorie, de filozofie etc., are astfel de preocupări? Foarte puțini. Și ne întrebăm atunci: poate oare Statul reforma școala așa, încât educația religioasă să primească locul ce i-se cuvine?

Statul poate face legi. Dar educația depinde mai mult de educator decât de legi. Toate legile și programele nu vor servi la nimic, câtă vreme nu vor exista profesori pătrunși ei înșiși de idealurile religioase spre care să îndrume pe copii. Statul cu greu va putea forma astfel de profesori, iar pe actualii educatori, între cari mulți sceptici, atei

ndiferenți, și numai foarte puțini care să facă educație religioasă când sunt la catedră, Statul nu-i poate schimba.

Astfel școala românească e condamnată să rămână încă mult timp departe de a putea realiza o adevărată educație religioasă. Și aceasta, repet, mai ales din lipsa de unitate de vederi a corpului didactic. Din acest lapsus pedagogic copiii noștri nu pot deveni ceea ce dorim: oameni integri, bine formați din toate punctele de vedere, în stare „să urce tot mai sus cu spiritul și operele lor spre lumina din care trăim, ne mișcăm și suntem“, cum pregnant spune pedagogul german Ed. Spranger. Tot din această cauză se vor putea adevărați și peste neamul nostru cuvintele sociologului francez Durkheim: Fără educație, sufletul cel mare al nației se pulverizează în suflete mici și existența Statului este primejduită.

Pentru ca totuși marea masă a tineretului să nu rămână întreagă în această înapoiere de formație, iar sufletul Statului să nu fie așa de amenințat, un ajutor sigur poate veni dela școala confesională. Biserica, prin faptul că acum are foarte puține școli, poate să-și selecționeze profesorii și poate să se ocupe de pregătirea lor unitară. Iar când se va întâmpla ca această școală confesională, primară și secundară, să se extindă tot mai mult pe întinsul Țării românești, Biserica va putea să-și formeze dascălii și profesorii în facultățile ei. Statul, la căruia se succed oameni cu diferite mentalități, nu va putea niciodată da școlii profesori cu o pregătire unitară, și, mai ales, sub influxul laicismului, profesori preocupați de a face educație religioasă.

Iată de ce, Statul, îngrijat de soarta fiilor lui în dezvoltare, trebuie să simtă datorința de a ajuta cât mai mult școala confesională. E un ajutor pe care și-l dă șieși, și'n loc de pierdere nu va avea decât profit.

Prof. E. Popa

Un cusur tehnic și o asigurare. Într'un mai vechiu număr al „Telegrafului Român“, la care numai acum au ajuns, cineva îmi face onoarea de a se ocupa de câteva reflexii pe care le-am publicat într'un săptămânal informativ din Sibiu, pe marginea unui curs ținut de un D. prof. universitar, curs în care s'au ridicat osanale — în fața studenților nedumeriți — influenței pe care grecismul și slavonismul a avut-o asupra neamului românesc.

Rândurile din „T. R.“, din păcate, au un mare cusur tehnic: nu se adresează cui trebuie. Sunt acuzat eu, când în realitate ar trebui să stea pe banca acuzării învățații noștri, și marii bărbați ai neamului: M. Eminescu, N. Iorga, D. Xenopol, A. Densusianu, N. Drăghicescu, S. Pușcariu, E. Lovinescu, proaspătul academician N. Cartoian etc. etc., pentru că aceștia sunt adevărații, și singurii vinovați, în mai sus pomenitele reflexii (mă mir că n'a observat recenzentul) eu nefăcând decât să repet docil ceea ce au spus oamenii ăștia, pe alocuri chiar cu propriile lor cuvinte.

E clar prin urmare că greșit sunt atacat eu din partea pomenitului ziar.

Sunt de părerea ca recenzentul să facă următorul lucru: Să se apropie binișor de marii și adevărații vinovați, să-i apuce voinicește de guler, și să-i scuture... de praful să se aleagă de toate operele lor. Sau cel puțin să facă să dispară, cumva, din scrierile lor, toate pasagiile și concluziunile la cari au ajuns, în privința nefastei înrăuriri pe care Grecii și Slavii de toate culorile, au avut-o asupra dezvoltării istoriei și culturii poporului nostru, pentru ca generațiile tinere să nu le mai citească. — Sunt singurile soluții.

Iar dacă va reuși, are cea mai deplină asigurare că nu va exista în viitor un singur tânăr în Țara Românească care, negându-și și sângele și limba și credința, să nu strige — convins că face un gest eroic: Trăiască Bizanțul și Grecii lui, de pe urma cărora numai bine a cules bunul nostru neam românesc!

Până atunci, însă, vom protesta în bloc, fără amestec de confesionalism, cum eronat

insinuă recenzentul, în fața oricărei încercări de-a se scoate de sub judecata definitivă a istoriei, și de-a ni se prezenta în postură de zei binefăcători, aceia cari au fost cioclii istoriei și sufletului genuin românesc. (Traian Cosma).

Creștinism fericit

Dacă-i vorba de viață într'adevăr fericită, apoi, fie aceea a singuraticilor ori a colectivităților, numai Hristos îi e razim neclin și isvor nesecat. Oricine va clădi pe alte temelii, se va trezi între mormane de ruine și în iad de fum, flăcări și funingine. De două mii de ani încoace istoria poate sluji cu pilde convingătoare. Sovietia lui Stalin se sbuciumă și se destramă sub ochii noștri, năpăstuită de urgia cârmuirii unor lăpădași de Hristos și de legea lui.

Dela privescerea de groază a prăpădului roșu, privirea ni-e îndreptată, de italianul Giulio Bertoni, spre o lume de demult, din veacul XVIII, a cărei icoană a rămas zugrăvită de vestitul L. A. Muratori, într'o lucrare ce văzuse lumina tiparului la Veneția, în 1743: *Il Cristianesimo felice nelle Missioni de' Padri della Compagnia di Gesù nel Paraguai*. Nu visurile unui utopist se înșiră, fermecătoare și ireale, pe paginile acelei tipărituri, ci adevărul unei trăiri aievea, într'o orânduire socială străbătută de spiritul Evangheliei și diriguată de nemincinoși și desinteresăți slujitori ai lui Hristos. Savantul de renume mondial, care a fost Muratori, a scris pomenita cărțuie de aur, nu pe temeiul de fantezie, ci răzimat pe hârtiile pâr. jezuit Gaetano Cattaneo († 1733) din Modena, care ostenise și el la fața locului, și de acolo scrisese, între anii 1729—1730, fratelui său Giuseppe Cattaneo.

Reducțiunile din Paraguay au fost opera misionarilor jezuiți cari au încreștinat acea parte de lume sudamericană. Erau totatătea centre neatârnoate una de alta, și totuși formând un întreg călăuzit, până în amă-

FOIȚA „UNIRII“

Urâtă hartă are țara mea

Urâtă hartă are țara mea
Cum au slujit-o grelele urgii...
Privirea tot de lacrimi plină mi-i,
De câte ori mă uit înfrânt la ea.

Urâtă hartă are țara mea!

Imi pare-o inimă de bun român,
Cu vârful spintecat pe Marea largă,
In care a intrat adânc, s'o spargă,
Pumnalul ce pândea 'n ascuns, păgân...

Urâtă hartă are țara mea,
De când zdrobi minciuna adevărul...
Cine-a tăiat o felie din mărul,
Ce-asa fermecător o rotunjea?

Urâtă hartă are țara mea!...

Azi, când încerc hotarul a-l privi,
Ingenunchez cu ochii în apus,
Acolo unde mi-i hotarul dus,
In cel ce-a fost, în cel care va fi...

Urâtă hartă are țara mea
Știrbită'n depărtare, peste munți,
Acolo unde loc nu e să'nfrunți,
Nici visul tot și nici nădejdea grea.

Urâtă hartă are țara mea!...

Dar mâne vor doini la stâni ciobanii,
Carpații când nu vor mai fi hotar,
Căci ziua va sosi s'o facem iar,
Cum ne-au lăsat-o Dacii și Romanii.

D. Iov

(„DACIA“ Noemvrie 1941).

Apostolul muncii

Primul organizator al muncitorimii catolice

Pavel Six, care este apostolul la care ne gândim, se naște în provincia Artois din Franța. Celce avea să-și consacre ostenelele de o viață întreagă, muncitorimii, are „fericirea“ să cunoască durerile acestei tagme încă în sânul familiei. Tatăl său, Adolf Six, asvârle suvelca cincizeci de ani în țesătoriile din Roubaix, unde vede și Pavel, fiul său, lumina zilei în 5 Maiu 1860.

Muncitorimea în acele vremi ducea o viață plină de greutate. Disprețul celor de sus, neomeneasca orânduire a muncii, lipsa celei mai elementare asistențe sociale, toate coborau blestemul unei „mizerii nemeritate“. (Re-

rum Novarum). Nepoftită, sărăcia intrase și în casa țesătorului Six, dar caracterul său nu-l lăsa să dispereze aruncându-se în brațele beției, nici să ridice pumnul revoluționar. Aștepta zorile altor zile răsărite din „dreptate și caritate“ (Pius XI) pe care chiar fiul său le va aduce.

Reformatorul muncitorimii din Nordul Franței, încă din vremea în care copilul e scutit de grija zilei de mâine, cunoaște plaga socială a timpului său, din discuțiile ce aveau loc în familie, și din convețuirea cu zeci de copii chinuți de foame și de frig ca și el.

În colegiul din Cambrai va urmări cu o deopotrivă sârguință toate problemele vremii sale. Dintre toate prinde glasul muncitorimii care îl cheamă, iar el, ca un profet din alte vremi, răspunde calm și hotărât: Iată-mă.

Altarul Domnului spre aducerea jertfei îl așteaptă în ziua de 24 Iunie 1884, când făgăduință face de a se consacra mângâierii celor îndurerați, „căci un preot este prin slujba sa prietinel acestora“. După prima liturghie celebrată în Roubaix, se coboară în uzina lui Eloy, patronul tatălui său. Aci schițează primul plan al noilor așezări sociale. O lume nouă se va naște din unirea sufletească a muncitorilor și patronilor. Frățietatea și iubirea vor apare din nou în uzinele de unde au fost alungate, inveselind fețele dușmănite în trecut.

te, de aceeași lege și același suflet adânc creștin. Băștinașii, din nărăvași și păcătoși ce au fost: bețivi, desfrânați, antropofagi, au devenit, îndată ce s'au creștinat, modele de onestitate și moralitate. Trăirea acestor oameni a fost o privescătoare vrednică de raiu." Schimbarea lor sufletească era de necrezut: „Cea mai mare parte dintre ei sunt stăpâniți de așa bun simț, de atâta iubire frățească, de moravuri atât de nepătate, și de o astfel de evlavie, că seamănă unei icoane din Biserica începuturilor creștine.“ Cei încă neîncreștinați veniau și ei să-i vadă, și rămăneau impresionați de ceea ce observau: biserici admirabile împodobite, și cântece religioase încântătoare, executate de localnici, pe grupuri de copii și adulți, cari se aveau dragi și aci, și afară, la munca ogoarelor, ori în diferitele activități unde se făceau cele de lipsă pentru trebuințele obștești. Lucrau toți pentru unul și unul pentru toți. Avându-și, cu toate acestea, fiecare și moșioara sa, căsuța sa, averea sa. Se sculau toți, la același sunet al clopotului, veneau cu toții, dimineața, la aceeași slăvire, la sf. liturghie și la închinare; făceau seară, la amiază și seara, încheind în forma aceasta ziua începută cu Dumnezeu și încheiată tot cu binecuvântarea lui.

În fiecare din aceste „reducțiuni“ ce înfăptuiau malurile Parazei și Paraguayul, în număr de treizeci, cu o populație de 120.000 suflete, erau conducători doi preoți, cari asigurau de vestirea cuvântului, de catehizare, de asistența bolnavilor, de școală, de meserii, de agricultură și de tot ce privește binele moral și social al „supușilor“ lor: de căsătorie la vreme potrivită, de zidirea caselor, de supravegherea localurilor de intrunire și de europenilor ce s'ar fi întâmplat să apuce umbla pe acolo și pe cari nu-i răbdau să plece decât foarte puțin printre băștinași.

Politicește „reducțiunile“ atârnavă de guvernatorii spanioli ai Provinciei paraquayene. Ei bucurau însă, în vremea lor de înflorire, de o largă libertate republicană. Regimul proprietății era strict familiar: „Nu sunt sclavi între ei; nu sunt stăpâni la cari să se facă

robotă și cari să-i maltrateze. Fiecare e stăpân în casa lui; fiecare are o moșioară care-i aparține, ori cel puțin îi e dată de Republică pentru că să fie a lui tot ce va câștiga de pe ea...“ Moșia era proporționată familiei și nu era îngăduit să crească prea mare. „Proprietatea bunurilor și dorința de a le crește e în Europa izvorul diferitelor neorânduiri“. Băștinașii din Paraguay — zice Muratori — erau scutiți de asemenea pricină de turburări. Faptul că cineva era slujbaş înalt în „reducțiunea“ cutare nu însemna că acela trebuia să aibă mai multă avere mobilă ori imobilă decât alții. Slujba „nu ștergea egalitatea dintre ei, nici nu era obiect de pismă, cum se întâmplă între noi, cari avem nobili și ignobili, săraci și bogați, stăpâni și slugi“. Bani n'aveau. „Tot comerțul se făcea pe cale de schimb“. Semințele, bucatele, uneltele de lucru, totul era împărțit cu dreptate obștească; întregi și la vedere, sub ochii și cu împreună lucrarea misionarilor. Așa s'a făcut că „acele așezări mărunte puteau fi numite tot atâtea mănăstiri“.

Nepriceperea și ura păgână a unui potentat politic ca Pombal a nimic și aceste oaze de miniaturale republici creștine (1750).

Atâția aventurieri șgomotoși și pretențioși au răsturnat, și vedem că răstoarnă și azi, ordinea socială stabilită, de bine de rău, fără să producă altceva decât nesiguranță, nedreptate și haos mai mare decât cel de până la ei. Bertoni, atrăgând, prin „Pensiero Missionario“ din Parma, atenția conașionalilor săi asupra cărții lui Muratori, și asupra realizării practice a evangheliei în viața socială, trezește înc'odată în inimile sbuciumate de azi dorința de a vedea și în părțile europene întruchipat idealul creștinismului fericit, îmbrăcat, firește, în haina potrivită vremilor și împrejurărilor de pe meleagurile pe cari le are Berton, și noi, înaintea ochilor.

Anichet P. Grecu

Rezultatul plebiscitului. Comisiunea Centrală a Adunării Obștești plebiscitare, din care făceau parte și dd. I. Simionescu, preș.

Academiei Române, și D. Chihodariu, preș. la Înalta Curte de Casație și Justiție, a proclamat rezultatul votărilor din zilele de 9-15 Noemvrie c., și care este următorul: 3.446.889: Da; 68: Nu. În procente: 99.33.8% : Da; 0.002% : Nu.

Mulțumind Comisiunii Centrale pentru munca depusă, d. Mareșal Antonescu a ținut să rostiască și cuvintele lămuritoare:

[...] „Neamul românesc a știut, ca și în trecutul lui, și așa cum va ști să dovedească întotdeauna, o maturitate politică și o unitate națională, căreia trebuie să i-se dea toată semnificația. În toate ceasurile grele, Neamul Românesc a știut să se adune împrejurul unui simbol, sau unui om, care a putut să-i ducă destinele și să-i apere viitorul.“

Eu nu iau rezultatul acestui plebiscit ca o încredere pe care națiunea mi-a făcut-o mie personal, ci ca o expresie a acestei tradiționale și înțelepte unități românești, închinată unui simbol, unui steag, Regelui și Patriei, pentru care trebuie să trăim fiecare cu toată răspunderea de români.

Acest plebiscit este mai mult decât semnul unității și înțelepciunii românești. La acest plebiscit au participat Basarabia și Bucovina, după desrobirea lor. Acest plebiscit românesc este plebiscitul Basarabiei și Bucovinei, care a putut să arate tuturor, Europei și lumii întregi, că Basarabia și Bucovina au fost, sunt și vor rămâne, pământuri românești. Fiindcă voința liber mărturisită a populației lor vrea să lege aceste teritorii de Patria Mamă, așa cum cere dreptatea istorică, și a voit-o sângele eroilor noștri“.

Universitatea și formarea morală

La deschiderea universității „Regele Ferdinand I“ din Cluj la Sibiu din acest an, d. Dr. Iuliu Hațieganu, rectorul acestei universități, a rostit un luminat discurs despre „Universitate și Națiune“, precizând rosturile înalte ale universității în noua lume românească. Reproducem o mică parte din acea cuvântare destăinuitoare de gânduri înalte:

În 1887 e numit preot ajutător în Tourcoing, unde încă în 1847 numărătoarea găsește 10.000 muncitori în cele 28 filaturi de lână, 17 filaturi de mătasă. Aci este centrul textil al Franței, căci numai într'un an (1936) din cele 10 milioane kg. lână importate, 96 milioane au fost destinate centrului Roubaix-Tourcoing. Aci muncitorii erau desorganizați la sosirea Prințului Six. Fiecare își purta sarcina sa, închizând ochii în fața suferinții obștești.

Din bordeea fumegândă, în fiecare dimineață, băeți și fete, bărbați și femei, cu gațelele în mâni, se îndreptau spre ateliere, îmbrățișându-și înaintea de vreme, cu haine rupte, fețe îngălbenite și sânge anemiatic. Ce le oferea uzina? Nori de praf și de scame, ce pluteau în aer, năduf vara și îngheț iarna, iar toate acestea șgomotul suveicii mecanice ce atârna prin fire, și a fuselor culegătoare de tort. Pleșiți din uzină, cei mai mulți se opriau la un amătru cărciumar în colțul străzii, unde își stătoriseau necazurile de peste zi. — Mizeria a fost totdeauna un rău sfātuitor.

Agitațiile revoluționare se pregăteau, în aceste nopți de iarnă, unde rachiul lui J. Hațieganu își făcea efectul. În stradă ieșeau numai când inima le fusese îndejuns otrăvită. Acuză liberalismul economic și promit un paradis înăuntru de Marx.

Industriașii creștini din această regiune pleacă urechile spre durerea obștei, și în

1886, Leon Harmel, în Val de Bois, inaugurează prima asigurare socială. În același an vrând să lucreze la zidirea sufletească a muncitorilor, face un pelerinaj la Montmartre cu alți 62 industriași pentru a-și consacra fabricile Preasfintei Inimi și pentru a cere preoților învățați din Orașul Luminii creștinești îndrumări întru conducerea acestora.

Lumea muncitorească n'a crezut în noirilor aduse de L. Harmel, socotindu-le drept o meciă pentru a-i domoli, iar în anul următor când face un pelerinaj la Roma cu același gând abia poate să adune 1100 muncitori. Lumea era pornită împotriva a tot ce se făcea sub oblăbuirna Bisericii.

Leon XIII, papă, prin lungi meditații, pregătea documentul epocal ce avea să sguide temelile unei așezări sociale întemeiate pe nedreptate și dispreț față de muncitori — „Rerum Novarum“. În audiența ce acordă muncitorimii franceze, expune așteptatele reforme dându-le drept consemn: „Caritate și dreptate“.

Pe când sosesc muncitorii textiliști acasă, păr. Six și contele De Mun, care frecventase săptămânile sociale din Friburg, aveau deja pregătit un amănunțit program de organizare muncitorească. Nu îndrăzneau să-l expună, căci era prea mare îndrăzneala să declare război liberalismului economic, apărât de multă lume. Semnalul dreptelor revendicări muncitorești, îl dă Roma la 1891, când ros-

tește lumii noi așezări în duh și literă creștinească. Catedrele comentează. Amvoanele răsună. Muncitorii aleargă spre biserici. Noui zori apar pe cerul dimineții muncitorești.

Păr. Six iese din tăcerea sacristiei și coboară între muncitori. Cercetează cartierele marginase ale orașului. Rupe vâlul neîncrederii, ducând solia dragostei creștine, ce nu se teme nici de cel ce-o respinge. Stabilește câteva centre a „pretențiilor sociale“ unde, în haine de lucru, muncitorii, ocolind cărciumele, se adună să se instruiască în noile probleme sociale și să se roage. Cercuri de studii sociale întemeiază în Roubaix, Tourcoing și Lille. În acestea va pregăti pe cei ce vor fi viitori crainici ai enciclicei „Rerum Novarum“, propagandiștii.

Un vajnic comunist stânjenește frumoasele gânduri ale păr. Six încă din primele zile. Robert, poreclit „steagul roșu“, cutreeră orașele și, în intruniri publice, vorbește contra Bisericii și a enciclicei papale. Dar harul Domnului cine-i poate sta împotriva? Muncitorii retrași la Igny pentru a-și face exercițiile spirituale, se roagă cerând întoarcerea „Steagului roșu“. Robert se convertește câteva zile mai târziu, devenind cel mai aprins propovăduitor a-l rânduelilor papale. Cu elocința sa, secondat de Jules Decoopman, ce-l depășește printr'o profundă gândire creștinească, cutreeră orașele Franței aducând mii de mun-

